Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 23ης Οκτωβρίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Κοινοτικός τελωνειακός κώδικας — Είσπραξη των εισαγωγικών δασμών — Καταγωγή των εμπορευμάτων — Αποδεικτικά μέσα — Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Άρθρο 47 — Δικαιώματα άμυνας — Δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας — Δικονομική αυτονομία των κρατών μελών»

Στην υπόθεση C-437/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Hoge Raad der Nederlanden (Κάτω Χώρες) με απόφαση της 12ης Ιουλίου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 2 Αυγούστου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Unitrading Ltd

κατά

Staatssecretaris van Financiën,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους S. Rodin, πρόεδρο τμήματος, A. Borg Barthet και M. Berger (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: V. Tourrès, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 3ης Ιουλίου 2014,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Unitrading Ltd, εκπροσωπούμενη από τον R. Niessen-Cobben, υπό την ιδιότητα του συμβούλου,

— η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις B. Koopman, M. Bulterman και H. Stergiou,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vláčil,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από την J. Beeko, επικουρούμενη από τον K. Beal, QC,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους W. Roels και B.-R. Killmann,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Unitrading Ltd (στο εξής: Unitrading) και του Staatssecretaris van Financiën σχετικά με την επιβολή εισαγωγικών δασμών.

Το νομικό πλαίσιο

3 Το άρθρο 243 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ L 302, σ. 1, στο εξής: τελωνειακός κώδικας), ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να ασκήσει προσφυγή κατά των αποφάσεων των τελωνειακών αρχών σχετικά με την εφαρμογή της τελωνειακής νομοθεσίας οι οποίες το αφορούν άμεσα και ατομικά.

[...]

2. Το δικαίωμα προσφυγής μπορεί να ασκηθεί:

α) σε πρώτο στάδιο, ενώπιον της τελωνειακής αρχής που ορίζεται για το σκοπό αυτό από τα κράτη μέλη·

β) σε δεύτερο στάδιο, ενώπιον μιας ανεξάρτητης αρχής η οποία μπορεί να είναι μία δικαστική αρχή ή ένα ισοδύναμο ειδικευμένο όργανο σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν στα κράτη μέλη.»

4 Το άρθρο 245 του τελωνειακού κώδικα ορίζει τα εξής:

«Οι διατάξεις για τη θέση σε εφαρμογή της διαδικασίας της προσφυγής θεσπίζονται από τα κράτη μέλη.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

5 Στις 20 Νοεμβρίου 2007, η Unitrading, με έδρα το Rickmansworth (Ηνωμένο Βασίλειο), υπέβαλε ενώπιον των ολλανδικών τελωνειακών αρχών διασάφηση για θέση σε ελεύθερη κυκλοφορία 86 400 χιλιογράμμων νωπών βολβών σκόρδου (στο εξής: εμπόρευμα). Η διασάφηση υποβλήθηκε από την F. V. de Groof's In- en Uitklaringsbedrijf BV, η οποία ασκεί τη δραστηριότητά της υπό την επωνυμία Comex (στο εξής: Comex), ως άμεσος εκπρόσωπος της Unitrading. Η διασάφηση ανέφερε ως χώρα καταγωγής του εμπορεύματος το Πακιστάν. Συνοδευόταν από πιστοποιητικό καταγωγής εκδοθέν από το Karachi Chamber of Commerce and Industry στις 5 Νοεμβρίου 2007.

6 Οι ολλανδικές τελωνειακές αρχές έλαβαν, στις 21 Νοεμβρίου 2007, δείγματα του εμπορεύματος. Την ίδια ημέρα, οι αρχές αυτές απαίτησαν τη σύσταση συμπληρωματικής εγγυήσεως, λόγω αμφιβολιών τις οποίες είχαν όσον αφορά τη δηλωθείσα χώρα καταγωγής. Αφού η Unitrading σύστησε την εγγύηση αυτή, οι εν λόγω αρχές επέτρεψαν, στις 26 Νοεμβρίου 2007, την παράδοση του εμπορεύματος.

Ωστόσο, το τελωνειακό εργαστήριο του Άμστερνταμ (Κάτω-Χώρες) έδωσε προς εξέταση, κατά τη μέθοδο που αποκαλείται «ICP/MS [Inductively coupled plasma mass spectroscopy] υψηλής ανάλυσης», ένα μέρος κάθε δείγματος (στο εξής, από κοινού: επιμέρους δείγματα) σε εργαστήριο του US Department of Homeland Security, Customs and Border Protection (υπηρεσία τελωνείων και προστασίας των συνόρων του αμερικανικού Υπουργείου Εσωτερικής Ασφάλειας, στο εξής: αμερικανικό εργαστήριο). Το αμερικανικό αυτό εργαστήριο, μεταξύ άλλων, ανέφερε, στο από 8 Ιανουαρίου 2008 έγγραφο, ότι υπήρχε τουλάχιστον 98 % πιθανότητα το επίμαχο προϊόν να είναι κινέζικο σκόρδο.

7 Τη αιτήσει της Comex, έτερο μέρος κάθε δείγματος εστάλη στο αμερικανικό εργαστήριο, το οποίο, μετά από ανάλυση, επιβεβαίωσε τις προηγούμενες διαπιστώσεις του. Αντιθέτως, οι τελωνειακές αρχές απέρριψαν την πρόταση της Comex να εξεταστεί το εμπόρευμα στο Πακιστάν, με δαπάνες της εταιρίας, για λογαριασμό της οποίας το εμπόρευμα είχε εισαχθεί στις Κάτω Χώρες.

8 Το τελωνειακό εργαστήριο του Άμστερνταμ κοινοποίησε τα αποτελέσματα των νέων αναλύσεων στις οικείες ολλανδικές τελωνειακές υπηρεσίες. Πληροφόρησε επίσης τις υπηρεσίες αυτές ότι το υπόλοιπο των εξετασθέντων δειγμάτων δεν θα αποθηκευθεί στο εργαστήριο αλλά τα δείγματα αντιπαραβολής θα είναι διαθέσιμα στην κεντρική αποθήκη δειγμάτων μέχρι τις 30 Μαΐου 2009, πράγμα για το οποίο η Unitrading ενημερώθηκε στις 11 Ιουνίου 2008. Στις 2 Δεκεμβρίου 2008, οι τελωνειακές αρχές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το εμπόρευμα ήταν καταγωγής Κίνας.

9 Στις 19 Δεκεμβρίου 2008, εκδόθηκε και κοινοποιήθηκε στη Unitrading πράξη επιβολής τελωνειακών δασμών (στο εξής: επίδικη πράξη επιβολής φόρου). Λαμβανομένου υπόψη του προβαλλομένου γεγονότος ότι το εμπόρευμα ήταν καταγωγής Κίνας, επιβλήθηκαν πρόσθετοι τελωνειακοί δασμοί ποσού 1 200 ευρώ ανά 1 000 χιλιόγραμμα, ήτοι 98 870,40 ευρώ.

10 Η Unitrading υπέβαλε ένσταση κατά της επίδικης πράξεως επιβολής φόρου, αμφισβητώντας τις διεξαχθείσες από το αμερικανικό εργαστήριο αναλύσεις. Ερωτηθέν από το τελωνειακό εργαστήριο του Άμστερνταμ, το αμερικανικό εργαστήριο, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 9ης Φεβρουαρίου 2009, ανέφερε ότι τα επιμέρους δείγματα συγκρίθηκαν με τις πληροφορίες που περιλαμβάνονταν στις τράπεζες δεδομένων του σχετικά με τη δηλωθείσα χώρα καταγωγής, δηλαδή το Πακιστάν, και την τεκμαιρόμενη χώρα καταγωγής, εν προκειμένω την Κίνα. Περαιτέρω, τον Μάρτιο του 2009, το αμερικανικό εργαστήριο πληροφόρησε το τελωνειακό εργαστήριο του Άμστερνταμ ότι ανιχνεύθηκαν περισσότερα από δεκαπέντε ιχνοστοιχεία στα δείγματα του εμπορεύματος. Πάντως, αρνήθηκε να γνωστοποιήσει πληροφορίες σχετικά με τις συγκριθείσες περιοχές της Κίνας και του Πακιστάν, για τον λόγο ότι πρόκειται για ευαίσθητα δεδομένα η πρόσβαση στα οποία περιορίζεται από τον νόμο.

11 Στην από 20 Οκτωβρίου 2009 έκθεσή της, σχετικά με έρευνα που διεξήχθη στην Κίνα για ορισμένες παρτίδες νωπών βολβών σκόρδου που απεστάλησαν στο Ηνωμένο Βασίλειο, στις Κάτω Χώρες και στο Βέλγιο και για τις οποίες είχε δηλωθεί το Πακιστάν ως χώρα καταγωγής ενώ υπήρχαν υπόνοιες ότι τα εμπορεύματα ήσαν καταγωγής Κίνας, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπήρχαν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί ότι η χώρα καταγωγής δεν ήταν το Πακιστάν αλλά η Κίνα.

12 Αφού επιβεβαιώθηκε η επίδικη πράξη επιβολής φόρου, υπό τις συνθήκες αυτές, από τις τελωνειακές αρχές, η Unitrading προσέφυγε ενώπιον του Rechtbank te Haarlem (δικαστηρίου του Haarlem) το οποίο, με απόφαση της 12ης Αυγούστου 2010, κήρυξε αβάσιμη την ασκηθείσα κατά της τελευταίας αυτής αποφάσεως προσφυγή. Η Unitrading άσκησε έφεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Gerechtshof te Amsterdam (εφετείου του Amsterdam), το οποίο, στις 10 Μαΐου 2012, επικύρωσε την πρωτοδίκως εκδοθείσα απόφαση, εκτιμώντας, μεταξύ άλλων, ότι οι ολλανδικές τελωνειακές αρχές απέδειξαν ότι το εμπόρευμα δεν ήταν καταγωγής Πακιστάν αλλά Κίνας. Το Gerechtshof te Amsterdam διευκρίνισε, επιπλέον, ότι υπήρχαν ακόμη στο Άμστερνταμ, κατά την ημερομηνία της ενώπιόν του επ' ακροατηρίου συζητήσεως, επιμέρους δείγματα του εμπορεύματος τα οποία μπορούσαν να χρησιμεύσουν για τυχόν νέα πραγματογνωμοσύνη. Η Unitrading άσκησε αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

13 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hoge Raad der Nederlanden αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνεπάγονται τα δικαιώματα που προβλέπονται στο άρθρο 47 του Χάρτη […] ότι, αν οι τελωνειακές αρχές, στο πλαίσιο της αποδείξεως της καταγωγής εισαχθέντων εμπορευμάτων, θέλουν να στηριχθούν στα αποτελέσματα έρευνας τρίτου για τα οποία ο εν λόγω τρίτος δεν παρέχει συμπληρωματικές πληροφορίες ούτε στις τελωνειακές αρχές ούτε στον διασαφιστή και ως εκ τούτου καθίσταται δύσκολο ή αδύνατον να εξακριβωθεί ή να διαψευσθεί η ορθότητα του χρησιμοποιηθέντος συμπεράσματος και δυσχεραίνεται ο δικαστής στην άσκηση του καθήκοντός του να αξιολογήσει τα πορίσματα των αναλύσεων, τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από τον δικαστή; Έχει σημασία για την απάντηση στο ερώτημα αυτό το ότι ο εν λόγω τρίτος στερεί τις τελωνειακές αρχές και τον ενδιαφερόμενο από τις σχετικές πληροφορίες για τον μη περαιτέρω διευκρινιζόμενο λόγο ότι πρόκειται για ευαίσθητες πληροφορίες όσον αφορά την εφαρμογή των νόμων (“law enforcement sensitive information”);

2) Συνεπάγονται τα δικαιώματα που προβλέπονται στο άρθρο 47 του Χάρτη ότι όταν οι τελωνειακές αρχές δεν μπορούν να παράσχουν συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με τη διεξαχθείσα έρευνα στην οποία στηρίζεται η άποψή τους ότι τα εμπορεύματα έχουν συγκεκριμένη καταγωγή —και τα αποτελέσματά της αμφισβητούνται αιτιολογημένα— οι τελωνειακές αρχές, στο μέτρο που εύλογα μπορεί να απαιτηθεί να το πράξουν, πρέπει να συνεργαστούν στο πλαίσιο της αιτήσεως του ενδιαφερομένου να γίνουν με δικά του έξοδα αναλύσεις ή/και δειγματοληψίες στη χώρα την οποία ο ενδιαφερόμενος δήλωσε ως χώρα καταγωγής;

3) Έχει σημασία για την απάντηση στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα το ότι μετά τη γνωστοποίηση των οφειλόμενων τελωνειακών δασμών εξακολουθούσαν να είναι διαθέσιμα για περιορισμένο χρονικό διάστημα μέρη των δειγμάτων των εμπορευμάτων, τα οποία μπορούσαν να τεθούν στη διάθεσή του ενδιαφερομένου με σκοπό να γίνει έρευνα από άλλο εργαστήριο, έστω και αν το αποτέλεσμα μιας τέτοιας έρευνας δεν αναιρεί το ότι τα αποτελέσματα του εργαστηρίου στο οποίο απευθύνθηκαν οι τελωνειακές αρχές δεν μπορούν να ελεγχθούν, οπότε θα είναι αδύνατον για τον δικαστή —αν το άλλο εργαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι είναι αληθής η καταγωγή που δηλώθηκε από τον ενδιαφερόμενο— να συγκρίνει την αξιοπιστία των πορισμάτων των δύο εργαστηρίων; Αν ναι, πρέπει οι τελωνειακές αρχές να γνωστοποιήσουν στον ενδιαφερόμενο το ότι είναι ακόμη διαθέσιμα μέρη των δειγμάτων των εμπορευμάτων και ότι δύναται να ζητήσει τα δείγματα αυτά για μια τέτοια έρευνα;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

14 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ’ ουσίαν, αν το άρθρο 47 του Χάρτη έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στη θεμελίωση της αποδείξεως, από τις τελωνειακές αρχές, της καταγωγής των εισαχθέντων εμπορευμάτων επί των αποτελεσμάτων έρευνας τρίτου για τα οποία ο εν λόγω τρίτος δεν παρέχει συμπληρωματικές πληροφορίες ούτε στις τελωνειακές αρχές ούτε στον διασαφιστή και ως εκ τούτου καθίσταται δύσκολο ή αδύνατον να εξακριβωθεί ή να διαψευσθεί η ορθότητα του χρησιμοποιηθέντος συμπεράσματος.

15 Κατά τη Unitrading, το άρθρο 47 του Χάρτη απαιτεί ο ενδιαφερόμενος να είναι σε θέση να γνωρίζει την αιτιολογία επί της οποίας στηρίζεται απόφαση που τον αφορά. Περαιτέρω, λαμβανομένης υπόψη της αρχής της αντιμωλίας, η οποία συγκαταλέγεται μεταξύ των δικαιωμάτων άμυνας, οι διάδικοι έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν γνώση των εγγράφων ή των παρατηρήσεων που υποβάλλονται στο δικαστήριο για να επηρεάσουν την απόφασή του και να εκφέρουν σχετικώς τη γνώμη τους. Το Δικαστήριο, στην απόφασή του ZZ (C-300/11, EU:C:2013:363), έχει κρίνει ότι, αν κριθεί αναγκαίο να

μη γνωστοποιηθούν στον ενδιαφερόμενο ορισμένα στοιχεία, λόγω, μεταξύ άλλων, επιτακτικών λόγων αναγόμενων στην ασφάλεια του κράτους, το εθνικό δικαστήριο πρέπει να έχει στη διάθεσή του και να εφαρμόσει μεθόδους και δικονομικούς κανόνες που να καθιστούν δυνατό τον συγκερασμό των λόγων αυτών με τα κατοχυρωμένα στο άρθρο 47 του Χάρτη δικαιώματα.

16 Η Τσεχική Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι οι τελωνειακές αρχές, αν σκοπούν να θεμελιώσουν την απόφασή τους στο γεγονός ότι η εκ μέρους διασαφιστή αναφορά της χώρας καταγωγής δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, οφείλουν να φέρουν το βάρος αποδείξεως του ισχυρισμού αυτού. Αποδεικτική αξία μπορεί να έχει μόνον πόρισμα αναλύσεως, από το οποίο να προκύπτει σαφώς μεν η ακολουθηθείσα διαδικασία και το αποτέλεσμα στο οποίο κατέληξε, επαρκώς δε ώστε να παρέχεται στις τελωνειακές αρχές η δυνατότητα αξιολογήσεως της αξιοπιστίας και της λυσιτέλειας των αποτελεσμάτων και στον ενδιαφερόμενο η δυνατότητα να επικαλεστεί βασίμως την άποψή του επί των αποτελεσμάτων.

17 Η Ολλανδική Κυβέρνηση διευκρινίζει ότι ούτε οι τελωνειακές αρχές ούτε η Unitrading ούτε το αιτούν δικαστήριο μπόρεσαν να λάβουν πλήρως γνώση όλων των λεπτομερειών των αναλύσεων που διεξήχθησαν στο αμερικανικό εργαστήριο. Εντούτοις, λαμβανομένης υπόψη της αξιοπιστίας του εργαστηρίου αυτού, οι αρχές αυτές μπορούσαν θεμιτώς να θεωρήσουν ότι οι σχετικές με τα πορίσματα των αναλύσεων εκθέσεις αποτελούν επαρκή απόδειξη. Η αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου που κατοχυρώνει το άρθρο 47 του Χάρτη απαιτεί, μεταξύ άλλων, να είναι ο ενδιαφερόμενος σε θέση να γνωρίζει τους λόγους στους οποίους στηρίζεται η απόφαση που τον αφορά. Ωστόσο, η απαίτηση αυτή τηρήθηκε στη διαφορά της κύριας δίκης.

18 Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου διατείνεται ότι, υπό την επιφύλαξη των αρχών της ισοδυναμίας και αποτελεσματικότητας, δυνάμει του άρθρου 245 του τελωνειακού κώδικα, στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους απόκειται να ρυθμίσει τη διαδικασία ασκήσεως του δικαιώματος προσφυγής κατά δυσμενούς για τον ενδιαφερόμενο αποφάσεως της εθνικής τελωνειακής αρχής. Το Δικαστήριο, στις σκέψεις 57 έως 66 της αποφάσεως ZZ (EU:C:2013:363), προέβη σε διάκριση μεταξύ των λόγων επί των οποίων στηρίζεται η διοικητική απόφαση και των αποδεικτικών στοιχείων επί των οποίων στηρίζεται η αιτιολογία αυτή, και έκρινε ότι απόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει αν και σε ποιο βαθμό οι περιορισμοί των δικαιωμάτων άμυνας που απορρέουν από τη μη κοινοποίηση αποδεικτικών στοιχείων μπορούν να επηρεάσουν την αποδεικτική ισχύ των αποδεικτικών αυτών στοιχείων.

19 Κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ελλείψει ρυθμίσεως όσον αφορά την έννοια της αποδείξεως στο επίπεδο της Ένωσης, όλα τα αποδεικτικά μέσα που δέχεται το δικονομικό δίκαιο των κρατών μελών σε διαδικασίες ανάλογες με εκείνη του άρθρου 243 του τελωνειακού κώδικα είναι καταρχήν παραδεκτά. Πάντως, από τις σκέψεις 62 έως 67 της αποφάσεως ZZ (EU:C:2013:363), προκύπτει ότι στις αρμόδιες τελωνειακές αρχές απόκειται να αποδείξουν ότι η επίτευξη σημαντικών για τα κράτη μέλη σκοπών γενικού συμφέροντος διακυβεύεται από τη λεπτομερή και πλήρη κοινοποίηση των αποδεικτικών στοιχείων επί των οποίων στηρίζεται η νομιμότητα της αποφάσεως.

20 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου που κατοχυρώνει το άρθρο 47 του Χάρτη προϋποθέτει, αφενός, ότι ο ενδιαφερόμενος είναι σε θέση να γνωρίζει το αιτιολογικό της διοικητικής αποφάσεως που τον αφορά είτε επειδή έχει διαβάσει την ίδια την απόφαση είτε επειδή του έχει γνωστοποιηθεί το αιτιολογικό αυτό κατόπιν αιτήσεώς του, προκειμένου να του παρασχεθεί η δυνατότητα να υπερασπιστεί τα δικαιώματά του υπό τις καλύτερες δυνατές συνθήκες και να αποφασίσει, έχοντας γνώση όλων των στοιχείων, αν είναι πρόσφορο να προσφύγει στον αρμόδιο δικαστή. Αφετέρου, ο αρμόδιος δικαστής πρέπει να έχει την εξουσία να ζητεί από την επίδικη αρχή να κοινοποιεί το αιτιολογικό αυτό, με σκοπό την πλήρη και αποτελεσματική δυνατότητα ασκήσεως του ελέγχου νομιμότητας της οικείας εθνικής αποφάσεως (βλ., συναφώς, απόφαση ZZ, EU:C:2013:363, σκέψη 53 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

21 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει επίσης ότι, όσον αφορά την ένδικη διαδικασία, σε συνάρτηση με την αρχή της αντιμωλίας, η οποία συγκαταλέγεται μεταξύ των προβλεπόμενων από το άρθρο 47 του Χάρτη δικαιωμάτων άμυνας, οι διάδικοι έχουν δικαίωμα να λαμβάνουν γνώση των εγγράφων ή των παρατηρήσεων που υποβάλλονται στο δικαστήριο με σκοπό να επηρεάσουν την απόφασή του και να εκφέρουν σχετικώς τη γνώμη τους. Συγκεκριμένα, θα εθίγετο το θεμελιώδες δικαίωμα για πλήρη και αποτελεσματική δικαστική προστασία σε περίπτωση θεμελιώσεως δικαστικής αποφάσεως σε πραγματικά περιστατικά και έγγραφα των οποίων οι διάδικοι ή ένας εξ αυτών δεν μπόρεσαν να λάβουν γνώση και επί των οποίων δεν είχαν, συνεπώς, τη δυνατότητα να τοποθετηθούν (απόφαση ZZ, EU:C:2013:363, σκέψεις 55 και 56 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

22 Εντούτοις, δεν προκύπτει ότι, σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, παραβιάστηκαν οι προβαλλόμενες στις σκέψεις 20 και 21 της υπό κρίση αποφάσεως αρχές. Συγκεκριμένα, από την απόφαση περί παραπομπής απορρέει ότι η Unitrading γνωρίζει τους λόγους επί των οποίων στηρίζεται η διοικητική απόφαση που την αφορά, έλαβε γνώση όλων των εγγράφων και παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν στο δικαστήριο με σκοπό να επηρεάσουν την απόφασή του και μπορούσε να εκφέρει σχετικώς τη γνώμη της ενώπιον αυτού.

23 Υπό τις περιστάσεις αυτές, τα προσκομισθέντα από το αμερικανικό εργαστήριο αποτελέσματα των αναλύσεων αποτελούν απλώς ένα αποδεικτικό στοιχείο το οποίο οι ολλανδικές τελωνειακές αρχές και τα ολλανδικά δικαστήρια, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τα επιχειρήματα που προέβαλε και τα αποδεικτικά στοιχεία που προσκόμισε η Unitrading, μπόρεσαν να κρίνουν ότι αρκεί προς απόδειξη της πραγματικής καταγωγής του εμπορεύματος. Ωστόσο, όπως ορθώς επισήμανε η Επιτροπή, ελλείψει ρυθμίσεως όσον αφορά την έννοια της αποδείξεως σε επίπεδο Ένωσης, όλα τα αποδεικτικά μέσα που δέχεται το δικονομικό δίκαιο των κρατών μελών σε διαδικασίες ανάλογες με εκείνη του άρθρου 243 του τελωνειακού κώδικα είναι καταρχήν παραδεκτά [απόφαση Sony Supply Chain Solutions (Ευρώπη), C-153/10, EU:C:2011:224, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία].

24 Το παραδεκτό ενός τέτοιου αποδεικτικού στοιχείου, ακόμα και αν το στοιχείο αυτό θεωρηθεί ότι είναι σημαντικό, και μάλιστα καθοριστικής σημασίας, για την επίλυση της οικείας διαφοράς, δεν επηρεάζεται από το γεγονός και μόνον ότι το εν λόγω αποδεικτικό στοιχείο δεν μπορεί πλήρως να εξακριβωθεί, ούτε από τον ενδιαφερόμενο ούτε από το επιληφθέν δικαστήριο, όπως προκύπτει ότι συμβαίνει όσον αφορά τα πορίσματα του αμερικανικού εργαστηρίου στην υπόθεση της κύριας δίκης. Συγκεκριμένα, μολονότι στην περίπτωση αυτή ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να ελέγξει πλήρως την ακρίβεια των εν λόγω πορισμάτων των αναλύσεων, δεν βρίσκεται πάντως σε κατάσταση παρεμφερή με την κατάσταση της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση ZZ (EU:C:2013:363), στην οποία τόσο η οικεία εθνική αρχή όσο και το δικαστήριο που επιλήφθηκε της προσφυγής κατά της εκδοθείσας από την αρχή αυτή αποφάσεως αρνήθηκαν, κατ' εφαρμογήν της επίμαχης στην υπόθεση αυτή εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως, να κοινοποιήσουν στον ενδιαφερόμενο το ακριβές και πλήρες αιτιολογικό που αποτελεί τη βάση της διοικητικής αποφάσεως που τον αφορά.

25 Δεν προκύπτει επίσης ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης εθίγη το δικαίωμα σε αποτελεσματική δικαστική προστασία, δεδομένου ότι τα επιληφθέντα διαδοχικώς δικαστήρια δεν δεσμεύονται προφανώς, δυνάμει του εθνικού δικονομικού δικαίου, από την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και, μεταξύ άλλων, από την εκτίμηση των αποδεικτικών μέσων στην οποία προέβη η τελωνειακή αρχή (βλ., συναφώς, απόφαση Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, σκέψη 61).

26 Συγκεκριμένα, καθόσον η λυσιτέλεια ενός αποδεικτικού στοιχείου που δεν είναι δυνατόν να εξακριβωθεί πλήρως από όλους τους διαδίκους καθώς και από το επιληφθέν της διαφοράς δικαστήριο, όπως εν προκειμένω τα επίμαχα πορίσματα της αναλύσεως περί της οποίας πρόκειται στην κύρια δίκη, μπορεί βασίμως να αμφισβητηθεί από τον ενδιαφερόμενο, μεταξύ άλλων, με το επιχείρημα ότι το εν λόγω αποδεικτικό στοιχείο αποδεικνύει απλώς έμμεσα τα προβαλλόμενα πραγματικά περιστατικά και με την προβολή άλλων στοιχείων δυνάμενων να στηρίξουν τη διαφορετική άποψή του, το δικαίωμα του προσώπου αυτού σε αποτελεσματική δικαστική προστασία, το οποίο κατοχυρώνει το άρθρο 47 του Χάρτη, δεν έχει, καταρχήν, θιγεί. Ωστόσο, όπως προκύπτει

τόσο από την απόφαση περί παραπομπής όσο και από τις παρατηρήσεις της Ολλανδικής Κυβερνήσεως κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, τα δικαστήρια τα οποία επιλήφθηκαν διαδοχικώς της υποθέσεως της κύριας δίκης είναι προφανώς ελεύθερα να εκτιμήσουν τη λυσιτέλεια των προσκομισθέντων ενώπιόν τους αποδεικτικών μέσων.

27 Καθόσον το άρθρο 245 του τελωνειακού κώδικα προβλέπει, στο πλαίσιο αυτό, ότι οι διατάξεις για τη θέση σε εφαρμογή της διαδικασίας ασκήσεως προσφυγής του άρθρου 243 του κώδικα αυτού θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, διαπιστώνεται ότι στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους απόκειται να ρυθμίζει τις δικονομικές προϋποθέσεις των προσφυγών αυτών, αρκεί οι κανόνες αυτοί να μην είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που αφορούν παρόμοια μέσα παροχής ενδίκου προστασίας της εσωτερικής έννομης τάξης (αρχή της ισοδυναμίας) και να μην καθιστούν πρακτικά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η κοινοτική έννομη τάξη (αρχή της αποτελεσματικότητας). Οι εκτιμήσεις αυτές ισχύουν και σε ό,τι αφορά, ειδικότερα, τους κανόνες περί αποδείξεως (βλ., συναφώς, απόφαση Direct Parcel Distribution Belgium, C-264/08, EU:C:2010:43, σκέψεις 33 και 34 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

28 Για να εξασφαλισθεί η τήρηση της αρχής της αποτελεσματικότητας, το εθνικό δικαστήριο, αν διαπιστώσει ότι το γεγονός ότι ο οφειλέτης της τελωνειακής οφειλής φέρει το βάρος αποδείξεως της καταγωγής των διασαφηθέντων εμπορευμάτων, καθόσον σε αυτόν απόκειται να αντικρούσει τη λυσιτέλεια έμμεσου αποδεικτικού μέσου χρησιμοποιηθέντος από τις τελωνειακές αρχές, ενδέχεται να καταστήσει αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή, την προσκόμιση μιας τέτοιας αποδείξεως για τον λόγο, ιδίως, ότι αφορά στοιχεία τα οποία ο οφειλέτης δεν μπορεί να έχει στη διάθεσή του, έχει υποχρέωση να χρησιμοποιήσει όλα τα δικονομικά μέσα που του παρέχει το εθνικό δίκαιο, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η διαταγή διεξαγωγής των αναγκαίων αποδείξεων (βλ., συναφώς, απόφαση Direct Parcel Distribution Belgium, EU:C:2010:43, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

29 Αν το εθνικό δικαστήριο, αφού χρησιμοποιήσει όλα τα δικονομικά μέσα που του παρέχει το εθνικό δίκαιο, κρίνει ότι η πραγματική καταγωγή των οικείων εμπορευμάτων είναι άλλη από εκείνη που δηλώθηκε και, επομένως, δικαιολογείται η επιβολή συμπληρωματικών τελωνειακών δασμών, ή και προστίμου, στον διασαφιστή, το άρθρο 47 του Χάρτη δεν αντιτίθεται στην έκδοση συναφούς αποφάσεως από το εν λόγω δικαστήριο.

30 Κατόπιν των ανωτέρω εκτιμήσεων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δεν προσκρούει στο άρθρο 47 του Χάρτη η θεμελίωση της αποδείξεως της καταγωγής εισαχθέντων εμπορευμάτων, την οποία διεξήγαγαν οι τελωνειακές αρχές βάσει του εθνικού δικονομικού δικαίου, επί των πορισμάτων των αναλύσεων που πραγματοποιήθηκαν από τρίτο, ως προς τα οποία ο εν λόγω τρίτος αρνείται να παράσχει συμπληρωματικές πληροφορίες, είτε στις τελωνειακές αρχές είτε στον διασαφιστή, και ως εκ τούτου καθίσταται δύσκολο ή αδύνατον να εξακριβωθεί ή να διαψευσθεί η ορθότητα των χρησιμοποιηθέντων πορισμάτων, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι αρχές της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εξετάσει αν τούτο συντρέχει στην υπόθεση της κύριας δίκης.

Επί του δευτέρου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

31 Με το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν, σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, ακόμα και αν υποτεθεί ότι οι τελωνειακές αρχές δεν είναι σε θέση να παράσχουν συμπληρωματικές πληροφορίες όσον αφορά τις οικείες αναλύσεις, το άρθρο 47 του Χάρτη έχει την έννοια ότι τα δικαιώματα τα οποία κατοχυρώνει συνεπάγονται ότι οι τελωνειακές αρχές πρέπει να δεχθούν την αίτηση του ενδιαφερομένου να γίνουν με δικά του έξοδα αναλύσεις του επίμαχου εμπορεύματος στη χώρα την οποία δήλωσε ως χώρα καταγωγής. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινισθεί αν έχει σημασία ότι εξακολουθούσαν να είναι διαθέσιμα για περιορισμένο χρονικό διάστημα μέρη των δειγμάτων των εμπορευμάτων, τα οποία μπορούσαν να

τεθούν στη διάθεσή του ενδιαφερομένου με σκοπό να γίνει έρευνα από άλλο εργαστήριο, και, σε καταφατική περίπτωση, αν οι τελωνειακές αρχές οφείλουν να ενημερώσουν τον ενδιαφερόμενο ότι υπάρχουν διαθέσιμα επιμέρους δείγματα και ότι μπορεί να ζητήσει να τεθούν στη διάθεσή του για τους εν λόγω ελέγχους.

32 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα, πρέπει να υπομνησθεί, πρώτον, ότι δεν προσκρούει στο άρθρο 47 του Χάρτη η θεμελίωση της αποδείξεως της καταγωγής εισαχθέντων εμπορευμάτων, την οποία διεξήγαγαν οι τελωνειακές αρχές βάσει του εθνικού δικονομικού δικαίου, επί των πορισμάτων των αναλύσεων που πραγματοποιήθηκαν από τρίτο, ως προς τα οποία είναι δύσκολο ή αδύνατον να εξακριβωθεί ή να διαψευσθεί η ορθότητα των χρησιμοποιηθέντων πορισμάτων, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι αρχές της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας.

33 Δεύτερον, από τη σκέψη 27 της παρούσας αποφάσεως, προκύπτει, αφενός, ότι στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους απόκειται να ρυθμίζει τις δικονομικές προϋποθέσεις των προσφυγών αυτών περί των οποίων γίνεται λόγος στο άρθρο 243 του τελωνειακού κώδικα, αρκεί οι κανόνες αυτοί να μην είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που αφορούν παρόμοια μέσα παροχής ενδίκου προστασίας της εσωτερικής έννομης τάξης (αρχή της ισοδυναμίας) και να μην καθιστούν πρακτικά αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει η κοινοτική έννομη τάξη (αρχή της αποτελεσματικότητας), και, αφετέρου, ότι οι εκτιμήσεις αυτές ισχύουν και σε ό,τι αφορά, ειδικότερα, τους κανόνες περί αποδείξεως.

34 Οι εκτιμήσεις αυτές ισχύουν πλήρως όσον αφορά το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα. Κατά συνέπεια, παρά το ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν τις αρχές της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας, πρέπει να εκτιμάται βάσει του εθνικού δικονομικού δικαίου το ζήτημα αν, σε κατάσταση όπως αυτή της κύριας δίκης, οι τελωνειακές αρχές πρέπει να δέχονται την αίτηση του ενδιαφερομένου να πραγματοποιήσει αναλύσεις σε τρίτη χώρα, όπως επίσης το ζήτημα αν είναι, συναφώς, λυσιτελές το γεγονός ότι μέρη των δειγμάτων των εμπορευμάτων ήσαν διαθέσιμα για ορισμένο χρονικό διάστημα καθώς και, σε καταφατική περίπτωση, το ζήτημα αν οι τελωνειακές αρχές οφείλουν να πληροφορήσουν συναφώς τον ενδιαφερόμενο.

35 Συνεπώς, στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, αν υποτεθεί ότι οι τελωνειακές αρχές δεν μπορούν να παράσχουν συμπληρωματικές πληροφορίες όσον αφορά τις οικείες αναλύσεις, πρέπει να εκτιμάται βάσει του εθνικού δικονομικού δικαίου το ζήτημα αν οι τελωνειακές αρχές οφείλουν να κάνουν δεκτή την αίτηση του ενδιαφερομένου να πραγματοποιήσει, με δικά του έξοδα, αναλύσεις στη χώρα την οποία δήλωσε ως χώρα καταγωγής των εμπορευμάτων, όπως επίσης το ζήτημα αν έχει σημασία ότι μέρη των δειγμάτων των εμπορευμάτων είχαν διατηρηθεί επί ορισμένο χρόνο, ο δε ενδιαφερόμενος μπορούσε να τα έχει στη διάθεσή του προκειμένου να τα υποβάλει σε έλεγχο σε άλλο εργαστήριο καθώς και, σε καταφατική περίπτωση, το ζήτημα αν οι τελωνειακές αρχές οφείλουν να ενημερώσουν τον ενδιαφερόμενο ότι διατηρούνται επιμέρους δείγματα και ότι μπορεί να ζητήσει να τεθούν στη διάθεσή του για τους εν λόγω ελέγχους.

Επί των δικαστικών εξόδων

36 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται στη θεμελίωση της αποδείξεως της καταγωγής εισαχθέντων εμπορευμάτων, την οποία διεξήγαγαν οι τελωνειακές αρχές βάσει του εθνικού δικονομικού δικαίου, επί των πορισμάτων των αναλύσεων που πραγματοποιήθηκαν από τρίτο, ως προς τα οποία ο εν λόγω τρίτος αρνείται να παράσχει συμπληρωματικές πληροφορίες, είτε στις τελωνειακές αρχές είτε στον διασαφιστή, και ως εκ τούτου καθίσταται δύσκολο ή αδύνατον να εξακριβωθεί ή να διαψευσθεί η ορθότητα των χρησιμοποιηθέντων πορισμάτων, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι αρχές της αποτελεσματικότητας και της ισοδυναμίας. Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να εξετάσει αν τούτο συντρέχει στην υπόθεση της κύριας δίκης.**

2) **Σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, αν υποτεθεί ότι οι τελωνειακές αρχές δεν μπορούν να παράσχουν συμπληρωματικές πληροφορίες όσον αφορά τις οικείες αναλύσεις, πρέπει να εκτιμάται βάσει του εθνικού δικονομικού δικαίου το ζήτημα αν οι τελωνειακές αρχές οφείλουν να κάνουν δεκτή την αίτηση του ενδιαφερομένου να πραγματοποιήσει, με δικά του έξοδα, αναλύσεις στη χώρα την οποία δήλωσε ως χώρα καταγωγής των εμπορευμάτων, όπως επίσης το ζήτημα αν έχει σημασία ότι μέρη των δειγμάτων των εμπορευμάτων είχαν διατηρηθεί επί ορισμένο χρόνο, ο δε ενδιαφερόμενος μπορούσε να τα έχει στη διάθεσή του προκειμένου να τα υποβάλει σε έλεγχο σε άλλο εργαστήριο καθώς και, σε καταφατική περίπτωση, το ζήτημα αν οι τελωνειακές αρχές οφείλουν να ενημερώσουν τον ενδιαφερόμενο ότι διατηρούνται επιμέρους δείγματα και ότι μπορεί να ζητήσει να τεθούν στη διάθεσή του για τους εν λόγω ελέγχους.**

(υπογραφές)